

Valtioneuvoston selvitys (E 76/2022 v): Ehdotus asetukseksi asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten 2021/10160, 2021/2115, direktiivin 2003/87/EY ja päätöksen - KOM(2022) 231 muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunnan kuuleminen 20.6.2022

Komissio julkaisi 18.5.2022 REPowerEU-suunnitelman, jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä vauhdittaa siirtymää puhtaaseen energiaan. Suunnitelma sisältää voimassa olevan sääntelyn muutosehdotuksia sekä suosituksia, strategioita ja tiedonantoja.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK tukee vahvasti Euroopan irtautumista Venäjän fossiilisesta energiasta ja vihreää siirtymää. Venäjän energiatuonti Suomeen on käytännössä jo loppunut. Vihreää siirtymää vauhdittaa myös suomalaisten toimialojen tekemät ilmastotiekartat, jossa on kuvattu tarvittavia investointeja ja päästövähennyspolkuja.

E-kirjeessä mainitut Suomen kannat ovat pääosin hyviä, erityisesti koskien olemassa olevan EU-rahoituksen hyödyntämistä. Suomen jyrkän kannan vastaisesti EK näkee, että päästöoikeuksien myynti markkinavakausvarannosta voi tuottaa myös positiivisia vaikutuksia. EK pitää korkealle tasolle jääneen päästöoikeuden hinnan mahdollista alentumista kannatettavana, vaikka päästökaupan nopeisiin sääntömuutoksiin on yleisesti suhtauduttava varauksellisesti.

Olemassa olevan EU-rahoituksen hyödyntäminen kannatettavaa

EK yhtyy komission tavoitteeseen hyödyntää REPowerEU:n toiminna mahdollisimman pitkälle olemassa olevaa EU-rahoitusta.

Ehdotuksessa merkittävimmän osuuden muodostaa EU:n elpymis- ja palautumisvälineen, RRF:n, vielä käyttämättä olevat lainat. RRF:n keskeinen tavoite on edistää vihreää siirtymää ja se tukee siis jo nykyiselläänkin REPowerEU:n tavoitetta. On hyvä ratkaisu hyödyntää jo olemassa olevaa RRF-rahoitusinstrumenttia täysimääräisesti sen sijaan, että jouduttaisiin luomaan tähän tarkoitukseen uusia EU-tasoisia rahoitusvälineitä.

Koska RRF-allokaatioavain, jolla rahoitus on jaettu jäsenmaiden kesken, on tehty toiseen tarkoitukseen kuin REPowerEU-tavoitteet, on syytä tarkastella allokaatioavaimen muuttamista uudet tarpeet huomioiden. Samalla on myös kannustettava jäsenmaita rajat ylittäviin hankkeisiin, jotka jäivät valitettavasti liian vähälle huomiolle jäsenmaiden RRF-ohjelmien valmistelussa.

Haasteena on se, miten RRF:n aikataulu mahdollistaa ylipäänsä suuremmat uudet investoinnit ohjelman tässä vaiheessa. Jäsenmaiden RRF-ohjelmien suunnitelmien valmistelu niin, että ne täyttivät suunnitelmilta vaadittavat edellytykset, oli erittäin hidas prosessi. Kokemukset ja opit näistä prosesseista on nyt otettava käyttöön, jotta RRF-suunnitelmiin sisällytettävien REPowerEU-lukujen valmistelu ja hyväksyminen toteutetaan mahdollisimman sujuvasti.

Myös joustot koheesiorahoituksen ja maaseudun kehittämisrahaston varojen hyödyntämisestä REPowerEU:n tavoitteiden toteuttamiseen ovat kannatettavia. Käytännössä hankaluutta voi aiheuttaa se, että jäsenmaat ovat jo suunnitelleet, että varat käytetään toisiin tarkoituksiin.

Päästöoikeuksien myynnissä markkinavakaussvarannosta monia näkökulmia

EK pitää päästöoikeuksien myyntiä markkinavakaussvarannosta osin positiivisena toimena, vaikka ei kannata päästökaupan huutokauppatulojen käyttöä puhtaasti finanssiin tarkoituksiin. Näitä tuloja tulisi kohdentaa yritysten vihreän siirtymän tukemiseen eri tavoin. E-kirjeessä mainitaan päästöoikeuksien myynnin alentavan niiden hintaa, mikä olisi kehitystä hyvään suuntaan. Päästöoikeuden hinta on ollut todella korkealla tasolla jo pitkään, mikä vaikuttaa korottavasti myös energian hintoihin. Huolena on, että vihreätkin investoinnit viivästyvät niin yrityksillä, kotitalouksilla kuin julkisellakin taholla, kun käytettävissä olevia varoja kuluu energialaskujen maksamiseen yhä suuremmissa määrin.

Markkinavakaussvarantoa ei tulisi käyttää päästökaupan ilmastotavoitteen kiristämiseen, vaan nimensä mukaisesti äkillisten markkinashokkien tasoittamiseen.